



ДОКЛАД

ЗА ГОРИТЕ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТНА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП „ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО КОСТИ“

РАЗРАБОТИЛИ:

инж. Цветомир Генов

инж. Галин Гакев

инж. Калин Николов

инж. Георги Георгиев

с. Кости, редакция Януари 2018 год.



Настоящото проучване е актуализирано през Януари 2018 г., във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП „Държавно горско стопанство Кости“ и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на FSC. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF-DCP.

В националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност и дава насоките за управление, които ще запазят или повишат тази стойност. При разработката на настоящият документ екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Ръководството, определени конкретно за ТП „ДГС Кости“. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разработени конкретно според спецификата на горите и начина им на управление за ТП „ДГС Кости“. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на ТП „ДГС Кости“.



ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ

КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ И ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ, С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

Тази ВКС е свързана с оценка на управлението на ТП „ДГС Кости“ във връзка с опазването на биологичното разнообразие. Тук се оценява, както въздействието върху определени видове с природозащитна стойност, така и върху техните месторастения и местообитания.

За България в ръководството са определени следните компоненти:

- Защитени територии
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

На територията на ТП „ДГС Кости“ е установено наличието и на трите консервационни стойности.

ВКС 1.1. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии и зони, както следва:

- 1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;**
- 2. Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с плановете за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);**
- 3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;**
- 4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.**

На територията на ТП „ДГС Кости“ има обявени десетзащитени територии, които отговарят на т.1. от ВКС 1.1. Две от тези територии са резервати (Р), три са обявени като природни забележителности (ПЗ), една като природен парк (ПП) обхващаща всички територии, а останалите четири са обявени като защитени местности (ЗМ) по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ). Подробни данни за защитените територии в ТП „ДГС Кости“ са посочени в Таблица № 1.

Таблица № 1

Защитена територия	Площ(ха)	Отдел/подотдел	Землище	Заповед за обявяване	Заповед за прекатегоризация	Цел на обявяване
Р „Силкосия”	402,9	15; 66–72 цели	С.Българи, с. Кости	№ 8485 от 29.06.1933 г. на МЗДИ		За запазване на типичните за Странджа горски екосистеми от източен горун и източен бук, с вечнозелена понтийска растителност.



**"ЮГОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ" ДП
ТП "ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО КОСТИ"**

П. код 8283, с. Кости, общ. Царево, тел. +359886 843 613; E-mail: dgskosti@uidp-sliven.com; URL: <http://www.dgskosti.uidp-sliven.com/>

Р „Узунбуджа к” (биосферен, познат още под името „Лопушна”)	2602,6	147–150; 160- 202 цели	Село Сливарово	№ 2245 от 30.12.1956 г. на ГУГ		За запазване на типичните за Странджа горски екосистеми от източен горун и източен бук, с вечнозелена понтийска растителност.
ПЗ „Махарата”	2,0	129:п(о)	Село Кости	№ 4051 от 29.12.1973 г. на МГОПС		Пещера с характерни карстови образувания.
ПЗ „14 странджанс ки дъба”	0,5	62:п	Село Кости	№ 1301 от 05.05.1974 г. на МГОПС		Да се съхранят и запазят уникални по своите размери и възраст дървета от странджански дъб.
ПЗ „Естествено находище на пирен (Erica arborea L.)”	22,4	76:б, в, 2, 3; 77:а; 78:а, б, з, 1	Село Кости	№ 4051 от 29.12.1973 г. на МГОПС	№ РД – 147 от 20.03.2006 г. на МОСВ	За запазване на естественото находище на пирен.
ПП „Странджа”	116 068,5 от които 9 967,4 ДГТ при ТП „ДГС Кости“	1-14; 16-65; 73-146; 151- 159; 203-232	С. Кости, с. Българи, С. Сливарово, с. Граматииков о, с. Бродилово	РД-30 от 24.01.1995 г. на МОС	РД-350 от 14.07.2000 г. на МОСВ	Съхраняване на типичните Странджански екосистеми в първичен вид, с минимално участие на човека.
ЗМ „Бухала”	18,6	85:к, 10, 11; 86:к, л, 5	Село Кости	№ 25 от 09.01.1989 г. на КОПС		За запазване на гнездените там нощни грабливи птици – бухал, горска улулица и др.



**"ЮГОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ" ДП
ТП "ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО КОСТИ"**

П. код 8283, с. Кости, общ. Царево, тел. +359886 843 613; E-mail: dgskosti@uidp-sliven.com; URL: <http://www.dgskosti.uidp-sliven.com/>

ЗМ „Марина река”	37,0	2:е, з; 3:а; 4:а, б; 5:а-д, з, и	Село Българи	№332 от 16.05.1991 г. на КОПС (площ по заповед 47,3 ха, сгрешена таксационн а характерис тика)		За запазване и съхранение на: обикновен тис, лечебна лавровишня, колхидски джел и др.
ЗМ”ГорнаЕ леница”	89,5	8г, д;9ж,з,и,л,2; 11к,л,т,3,4,5; 14е,ж,з,и,к,л, м,н,о,п,5,6;1 бж,з,н,о,п,1; 63б;64а,1;65 а; 73 а, е, ж	с. Кости, с. Българи,	№1028/06.1 1.1986г. на КОПС	№РД- 419/18.06.20 07г.	бившатабуферна зонанаРезерват„С илкосия“
ЗМ”Странд жансказеле ника”	428,0	35г,д,е,ж;36к ,л,м,н,3;37е, ж;38д,е,ж,з,и ,к,л,м,н,5,6,7 ,8;41р;129з,и ,к,5,6;136к;1 37л,2,3,4;138 т,у;143ж,з,и, 2,3,4;144д,е, 2;145в, г,д,е,3;146н; 151г,д,е,ж,з, 2,3,4,5,6;152 и,к,5;157а,б, в,г,д,е,ж,з,4; 159а,б,в,г, д,е,ж,з,и,к,1; 203а,б,в,г,д,е ,ж,1	с. Кости, с.Слива- рово	№424/18.05 .1987г. на КОПС	№РД- 413/18.06.20 07г.	бившатабуферна зонана Резерват„Узунбу джак“



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. Да се извършват горскостопански дейности само съгласно Плановете за управление на защитените територии или зони, описани по-горе, и техните буферни зони..
2. В случаите когато няма приети планове за управление до изготвянето на такива стопанисването се извършва съобразно ЗЗТ, режимите по заповед и прекатегоризация, като в сила са следните допълнителни ограничения:
 - да не се извеждат голи сечи с изключение на интензивните култури;
 - да не се подменя основния дървесен вид;
 - да се определят стойностите, които се съхраняват със създаването на защитените територии или зони, посочени в целите в заповедите за обявяване и да се оценят доколко режимите и горскостопанските дейности запазват или увеличават тези стойности;
 - да не се залесяват голините в границите на защитените местности и природните забележителности.
 - в горскостопанската единица да няма стопански практики, които оказват отрицателно въздействие върху съществуващи или предложени за обявяване защитени територии или зони.
3. До обявяването на защитена зона Странджа и приемането ѝ на плана за управление при планирането на горскостопанските дейности да се спазват разпоредбите на ЗБР.
4. До приемане на плана за управление на ПП „Странджа” и неговото зонироване като ВКС 1.1. се приема цялата територия на ТП „ДГС Кости“. След приемането на плана за ВКС 1.1. да се приемат зоните предназначени за опазване на биологичното разнообразие.
5. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.
6. Да се уточнят площите и таксационата характеристика на подотделите попадащи в ЗМ „Марина река”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Да се използва системата за мониторинг посочена в плановете за управление на защитените територии и зони. Мониторингът върху горскостопанските дейности да се извършват съгласно посочените схеми, методики и срокове.
2. В случаите когато няма приети планове за управление на съответните защитени територии или зони, стопанисващите гората трябва да влязат във връзка с управата на защитените територии или зони, служителите на които са длъжни да следят заедно с горските стопани за неблагоприятни въздействия върху ВКС на защитените територии. Съвместно с управленските органи на съответните територии или зони (или РИОСВ) трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия на дейностите в горскостопанската единица върху ВКС на защитените територии. За пример могат да се вземат въздействия върху количеството или качеството на водите, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари.



ВКС 1.2. ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложение 1* към ръководството. Това са видове с толкова голяма конзервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ЗГГФ, включваща месторастения и местообитания на видовете, включени в *Приложение 1* към ръководството е ГВКС.

В тази ВКС попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова месторастение. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение на тези и други видове. Видовете са посочени в *Приложение 1* към Националното ръководство. Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България. На базата на това приложение са посочени видовете установени на територията на ТП „ДГС Кости“, както и потенциални такива видове, които евентуално могат да се установят в рамките на държавното лесничейство. Дадени са конкретни за всеки вид указания за стопанисване и мониторинг. Установените находища на видовете са посочени на картата.

Растителни видове включени в *Приложение 1А* към Националното ръководство, установени на територията на ТП „ДГС Кости“

1. Обикновен тис (*Taxus baccata* L.)

Вечнозелено дърво, растящо предимно на сенчести места върху свежи до влажни плодородни почви (от 150 до 1900 м н.в.). В състава на широколистни и смесени иглолистни – широколистни гори, единично или на групи. Размножава се със семена и вегетативно. Възобновява се трудно по естествен път. Мезофанерофит.

Застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 29”.

За територията на ТП „ДГС Кости“ тиса е установен в подотдел [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да не се извършват горскостопански дейности в подотделите, където е установен вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 1 година) – брой индивиди, определяне на възрастовата и половата структура на ценопопулацията (брой плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

2. Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahl.)

Многогодишно луковично тревисто растение, геофит. Цветовете са зеленикави, единични, звънчевидни и увиснали надолу. По ръба са виненочервени. Среща се в широколистни и смесени гори, из храсталаци, по горски поляни и тревисти места, както на варовит, така и на силикатен терен от 0 до 1500 м н.в. Почвите са разнообразни, добре развити, влажни. Размножава се предимно вегетативно, но и със семена. Цъфти март-април, плодоноси юли. Плодът е кутийка с 6 ръба.

Включен в „Червена книга на НР България, т. 1, стр. 69”, с категория рядък и в списъка на IUCN с категория R (рядък вид). Български субендемичен.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в отдел [REDACTED].



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При планираното превръщане на насаждението от издънково в семенно да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на черноморската ведрица. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 1 година) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Колхидски джел (*Ilex colchica* Poj.)

Вечнозелено ниско дърво или храст, растящ на сенчести места върху влажни и плодородни почви. Участва като подлесен елемент в гори от източен бук и източен горун. Популациите му са малочислени. Размножава се със семена. Цъфти април-юни, плодоноси юли-август. Цветовете са белезникави и дребни, събрани по групи в пазвите на листата. Плодът е червена сочна ягода с диаметър около 1 см.. Плодовете са топчести и сочни. Микрофанерофит.

Не е включен в „Червена книга на НР България т. 1”.

Установен е на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При провеждане на лесоустройствените мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на колхидския джел. Да не се маркират и сечат дървета, в близост до вида, за да се запази засенчеността му и избягване на пряко слънчево греене.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 1 година)– брой индивиди, брой плодоносещи индивиди, здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Червена липа (*Tilia rubra* DC.)

Дърво, растящо по сенчести и стръмни склонове със северно и североизточно изложение. Участва в състава на смесените широколистни гори в дъбовия пояс (до 1000 м н.в.). Популациите са малочислени. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти юни-юли, плодоноси август-септември. Мегафанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 229”.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следния подотдел: [REDACTED].

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При провеждане на лесоустройствените мероприятия да не се маркират и отсичат дървета от червена липа.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 3 години)– брой индивиди, здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Пролетно бутурче (*Ciclamen coum* Mill.)

Многогодишно тревисто растение с грудковидно коренище, растящо из смесените дъбови гори, храсталаци и сенчести места с дълбоки и богати почви от 0 до 500 м н.в. Образува плътни клонови популации, заемащи малко пространство. Размножава се със семена и вегетативно (с дъщерни грудки). Цъфти януари-април, плодоноси април-май. Геофит.



Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 279”. За територията на ТП „ДГС Кости“ е масово разпространен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

През периода на цъфтежа на вида, да се контролира и пресече контрабандното му събиране от горската охрана при лесничеството и представители на РИОСВ, гр. Бургас.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

6. Източен лопох (*Trachystemon orientalis* L.)

Многогодишно тревисто коренищно растение, растящо в усойни влажни места на дълбоки канелени горски и жълтоземно-подзолисти горски почви между 50 и 700 м н.в. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти март-май, плодоноси май-юни. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 311”. За територията на ТП „ДГС Кости“ е масово разпространен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Растителни видове включени в Приложение 1А към Националното ръководство, с потенциално разпространение на територията на ТП „ДГС Кости“

1. Странджанско сапуниче (*Saponaria stranjensis* D. Jord.)

Полухраст, растящ по каменисти места и в скални пукнатини на склонове до 450 м н.в. Образува отделни туфи. Размножава се със семена и вегетативно (чрез накъсване на туфите). Цъфти юли-октомври, плодоноси септември-ноември. Има добра жизненост, но популациите са с малка плътност. Хамефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 99”. Български ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности, да не се нанасят механични повреди на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване находището на вида, проверка на състоянието му ежегодно, като се определят брой индивиди и здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

2. Българска круша (*Pyrus bulgarica* Khutath. Et Sachok.)

Дърво, растящо на сухи терени от 0 до 200 м н.в. среща се единично в ксеротермните дъбови гори от цер, блаун и др. Размножава се със семена и вегетативно (чрез издънки). Цъфти юни, плодоноси септември-октомври. Микрофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 180”. Български ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ



Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида, да не се маркира и отсича.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване находището на вида, проверка на състоянието му ежегодно, като се определят брой индивиди и здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Триръбеста хептаптера (*Heptaptera triquetra* Vent.)

Многогодишно тревисто растение, растящо из храсталаци и горски поляни, светли дъбови гори най-често на силно излужени канелени горски почви, формирани върху андезитни скали или върху доломити и доломитни варовици (до 400 м н.в.). Размножава се със семена. Цъфти юни-юли, плодоноси юли-август. Възобновителните възможности са слаби. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 251”, балкански ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване находището на вида, проверка на състоянието му ежегодно, като се определят брой индивиди, брой цъфтящи и плодоносещи индивиди, и здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Българско енъовче (*Galium bulgaricum* Vel.)

Многогодишно тревисто растение, растящо из смесени широколистни гори и храсталаци от 0 до 700 м н.в. Размножава се със семена. Цъфти юни-юли, плодоноси август-септември. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 303”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване находището на вида, проверка на състоянието му ежегодно, като се определят брой индивиди, брой цъфтящи и плодоносещи индивиди, и здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Форскалеева какула (*Salvia forskaohlei* L.)

Многогодишно тревисто растение с късо коренище, растящо из гори и храсталаци на излужени канелени горски почви от 200 до 800 м н.в. На места образува плътни популации. Размножава се със семена. Цъфти юни-септември, плодоноси юли-октомври. Има добри възобновителни възможности. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 326”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ



При установяване находището на вида, проверка на състоянието му ежегодно, като се определят брой индивиди, брой цъфтящи и плодоносещи индивиди, и здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Растителни видове с природозащитно значение, установени на територията на ТП „ДГС Кости“

1. Пухесто горянче (*Epimedium pubigerum* DC.)

Вечнозелено многогодишно тревисто растение, растящо из сенчести широколистни гори, в състава на които преобладават източен бук и източен горун, както и сечища на такива гори до 300 м н.в. В състава на тревната покривка участва нарядко, поединично, но понякога образува мозаечни петна. Размножава се със семена. Цъфти през март-май, плодоноси май-юни. Има добра възобновителна способност. Хемикриптофит. Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 124”.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED].

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

2. Чашковидна звъника (*Hypericum calycinum* L.)

Вечнозелен полухраст, растящ из сенчестите дъбови гори, храсталаци и сечища върху мощни и свежи до умерено влажни канелени горски и жълтоземно-подзолисти почви в пояса на ксеротермичните дъбови гори (до 250 м н.в.). Среца се единично и на малки групи. Размножава се вегетативно и със семена. Цъфти май-юли, плодоноси август. Има добра жизнена способност и добри възобновителни способности. Нанофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 127”.

На територията на ТП „ДГС Кости“ емасово разпространена на юг от р. Велека – подотдели:

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Червена пираканта (*Pyracantha coccinea* Roem.)

Вечнозелен храст, растящ из редки смесени гори и храсталаци, по деретата и сухи каменисти терени, на излужени канелени горски почви и рендзини в дъбовите пояси, поединично и на групи. Размножава се със семена и по-рядко вегетативно (с коренови издънки). Цъфти април-юни, плодоноси септември-октомври. Има добри възпроизводствени възможности, но се възобновява бавно. Микрофанерофит.

Застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 181”, преглациален реликт.



Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: 


ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Мушмула (*Mespilus germanica* L.)

Дърво или храст, растящ из редките разсветлени широколистни (предимно източнорунни) гори, по-рядко из храсталаци в дъбовите пояси излужени канелени горски и жълтоземно-подзолисти почви. Размножава се със семена и вегетативно (коренови издънки). Цъфти април-юни, плодоноси октомври. Микрофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 182”, преглациален реликт.

На територията на ТП „ДГС Кости“ е масово разпространена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида, да не се маркира и отсича.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Странджанско бясно дърво (*Daphne pontica* L.)

Вечнозелен храст, растящ в умерено влажни до свежи гори, по-рядко храсталаци с доминиране на източен бук и източен горун (от 50 до 700 м н.в.). Единични екземпляри до мозаечни популации. Размножава се със семена. Цъфти април-май, плодоноси юни-август. Има добри възобновителни възможности. Нанофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 230”, преглациален реликт.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: 




ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

6. Тамянка (*Cistus salvifolius* L.)

Полухраст или храст, растящ по сухи припечни и каменливи места. Размножава се със семена и вегетативно (с издънки). Цъфти май-юни, плодоноси юли-август. Има добри възстановителни възможности, но популацията не е голяма. Нанофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 239”, терциерен реликт. Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED].

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

7. Памуклийка (*Cistus incanus* L.)

Полухраст или храст, растящ по сухи, припечни и каменливи места, предимно в предпланините. Цветовете розови до червени, основата по-светла. Размножава се със семена и вегетативно (с издънки). Цъфти май-юни, плодоноси юли-август. Има добри възстановителни възможности, но популацията не е голяма. Нанофанерофит.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

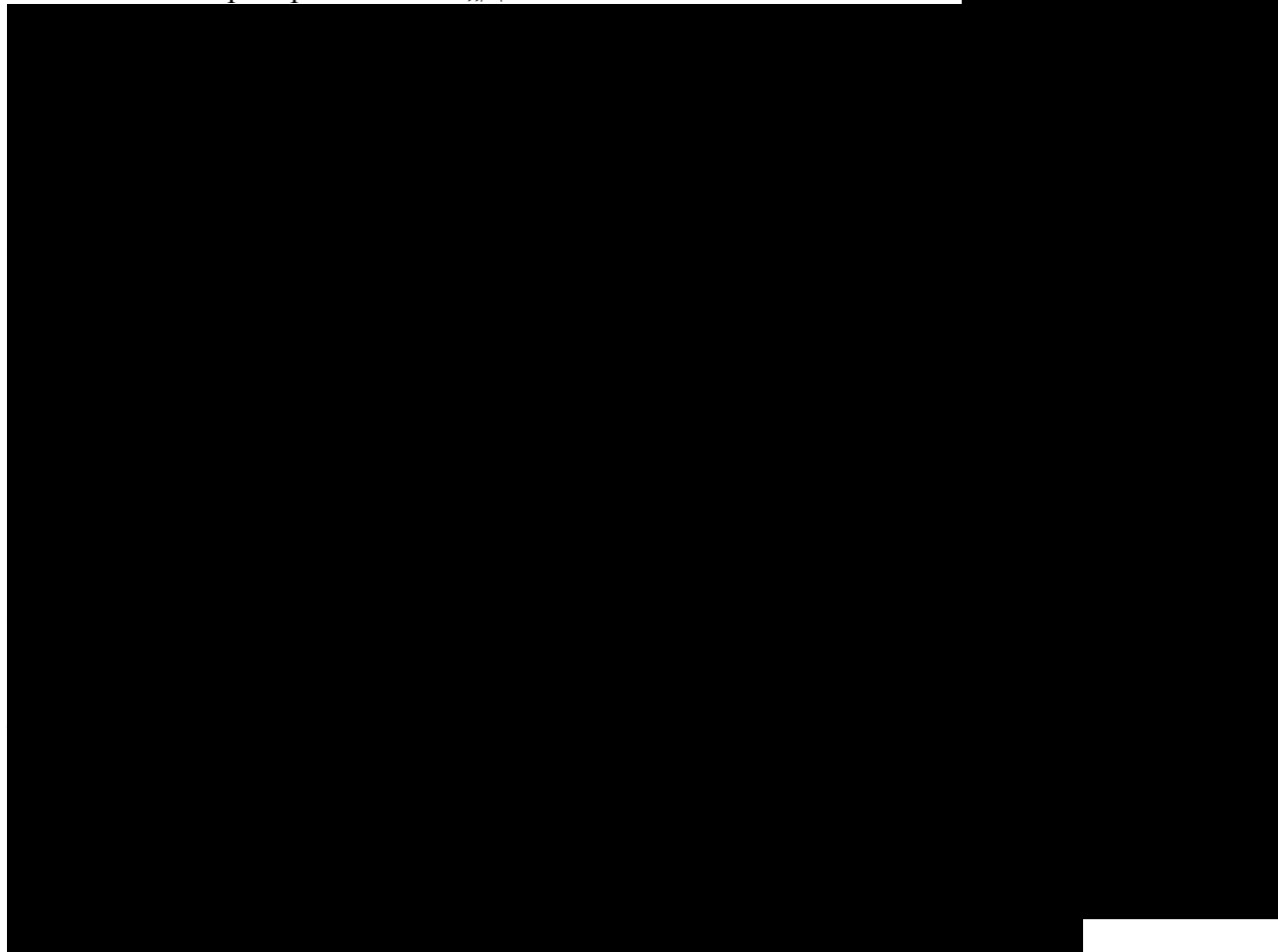


8. Странджанска зеленика (*Rhododendron ponticum* L.)

Вечнозелен храст със силно разклонено стъбло и едри листа, растящ по сенчести места с висока почвена и въздушна влажност, върху жълтоземи. Образува вечнозелен непроходим подлес в гори от източен бук и отчасти от източен горун. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти април-май (по изключение ноември, декември), плодоноси юни-юли. Възобновява се добре. Микрофанерофит.

застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 274”.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели:



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида и да не се отсича.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

9. Странджанска боровинка (*Vaccinium arctostaphylos* L.)

Храст с опадливи листа, растящ из сенчести гори. Среща се единично и на малки групи. Участва в състава на горски съобщества от източен бук и източен горун. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти юни-юли, плодоноси юли. Нанофанерофит.

Застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 275”, терциерен реликт.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели:



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи. Да се огради с подръчни материали.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

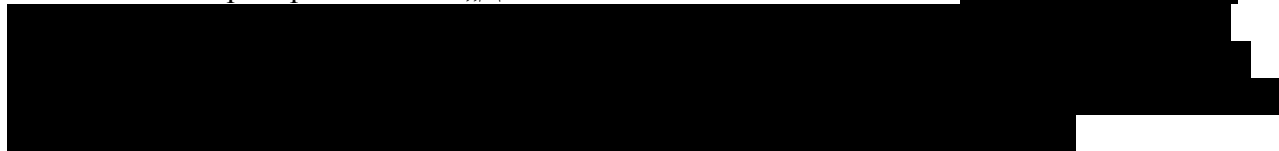
Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 1 година).

10. Калуна (*Caluna vulgaris* L.)

Вечнозелено храстче със силно разклонено стъбло и дребни листа, растящо по сухи и каменливи места с южно изложение. Участва в състава на разреждени гори отизточен горун и благун. На ограничени площи образува самостоятелни съобщества. Размножава се със семена. Цъфти април-юли, плодоноси юли-август. Нанофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 276”.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели:



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

11. Пирен (*Erica arborea* L.)

Вечнозелен храст с игловидни листа, растящ по сухи и каменливи места от 50 до 400 м н.в. Среща се единично или на групи в разредените гори от източен горун, отчасти от благун. Формира и самостоятелни фитоценози на мястото на унищожени гори. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юли-септември. Нанофанерофит.

рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 276”.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели:



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

12. Жлезиста кумарка (*Arbutus unedo* L.)

Тя е вечнозелен храст до ниско дърво, който цъфти през зимата, но заради листата си с форма на обърнато яйце (отгоре лъскавозелени, а отдолу матовозелени) е привлекателно растение през лятото, както и по всяко друго време. Цъфти от ноември до март



едновременно с узряване на плодовете. Расте на светли до полусенчести и защитени от вятър места. За кратко време кумарката понася студ до минус 5°C. Размножава се чрез връхни резници, които цъфтят и дават плод още като млади растения. Все още не е изяснено дали кумарката съдържа отровни вещества, както много боровинкови. Микрофанерофит.

Рядък вид, не е включен в „Червената книга на НР България, том 1“. Открит за флората на лесничеството на 20 октомври 2001 г.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED].

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да се ограда с подръчни естествени материали.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 1 година).

13. Кавказка иглика (*Primula vulgaris* Huds. subsp. *sibthorpii* Hoffm.)

Многогодишно тревисто коренишно растение, растящо в източнобукови и източнорунни гори на умерено влажни богати почви (от 0 до 200 м н.в.). Популациите имат мозаична структура с добра численост. Размножава се със семена вегетативно. Цъфти февруари-май, плодоноси май-август. Има висока жизненост и добро възбняване. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 281“, терциерен реликт.

На територията на ТП „ДГС Кости“ е масово разпространена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

14. Лечебна лавровишня (*Laurocerassus officinalis* Roem.)

Вечнозелен храст или ниско дърво с височина до 8 м, растящ по сенчести места с висока почвена и въздушна влажност, върху жълтоземи. Образува вечнозелен непроходим подлес в гори от източен бук и отчасти от източен горун. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти април-май (по изключение ноември, декември), плодоноси юни-юли. Възобновява се добре. Микрофанерофит.

застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 274“.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се внимава при провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида и да не се отсича.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години)– здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

15. Обикновена грипа (*Phyllyrea latifolia* L.)



Вечнозелен храст или ниско дръвче до 15 м високо, с изправени нагоре клони. Цъфти март-май. Расте по сухи, припечни и скални места в низините и долния планински пояс, до 800 м н.в. Образува съобщества. Микрофанерофит.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Върху площите покрити с грипа да не се провеждат горскостопански мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

16. Червена хвойна (*Juniperus oxycedrus* L.)

Двудомен храст, а при добри условия дърво, до 10 м високо, с разперена корона. Среща се единично по припечни поляни или в краищата на гората. Средиземноморски вид, който цъфти септември – април, а семената узряват август – ноември. Микрофанерофит.

Установен на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Върху площите покрити с червена хвойна да не се провеждат горскостопански мероприятия. Да се пази от механични повреди. Да се ограда с подръчни естествени материали.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 1 година).

17. Странджански дъб (*Quercus hartwissiana* Stev.)

Листопадно дърво, до 15 м високо. Сравнително рядко разпространен край реките на умерено влажни и влажни почви. Цъфти май, плодоноси август-октомври. Описани са два екотипа – лонгозен и карстов. Мезофанерофит.

Установени са и двете форми на територията на ТП „ДГС Кости“ в следните подотдели: [REDACTED]

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания. Да се толерира при маркиране на лесосечния фонд.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 5 години).

Растителни видове с природозащитно значение, потенциално разпространени на територията на ТП „ДГС Кости“

1. Блатен телиптерис (*Thelypteris palustris* Schott.)

Многогодишно тревисто растение, растящо във водоеми със стоящи води до 50 м н.в. Размножава се със спори. Спороноси април – септември. Хелофит.

Застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 25”.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

2. Чуплива гаудиния (*Gaudinia fragilis* L.)

Едногодишно тревисто растение, растящо върху умерено или много влажни наносни алувиално-ливадни, глинесто-песъчливи или канелени горски почви в низинния и долен планински пояс (до 700 м н.в.). Участва в мезофитни тревни съобщества край пътищата и в горски поляни сред дъбови гори. Представен е със сравнително малочислени популации с почти равномерно разпръснати индивиди. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юни-юли. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 39”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

3. Гръцка ведрица (*Frillaria graeca* Boiss. et Sprun.)

Многогодишно луковично растение, растящо по скалисти и каменливи тревисти места, из пасища, горски поляни и храсталаци в широколистни смесени и по-рядко в иглолистни гори от около 300 до 1800 м н.в. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти април-юни, плодоноси юли. Геофит.

Рядък вид, балкански ендемит, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 68”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

4. Провански салеп (*Orchis provincialis* Balb.)

Многогодишно тревисто растение с коренови грудки, растящо из храсталаци и по горски поляни върху мощни и свежи почви в пояса на ксеротермичните дъбови гори (до 500 м н.в.). Среща се единично. Размножава се предимно вегетативно (коренови грудки). Цъфти април-май, плодоноси юни. Има добра жизненост, но ограничени възобновителни възможности. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 80”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

5.Есенен спиралник (*Spiranthes automnalis* Rich.)

Многогодишно тревисто растение с коренови грудки, растящо из полянки, ливади и горски пасища, върху мощни, умерено влажни до сухи канелени горски, сиви горски и други почви от хълмистите равнини до буковия пояс (от 200 до 1000 м н.в.). Расте единично или на малки групи. Размножава се предимно вегетативно (коренови грудки). Цъфти август-септември, плодоноси септември-ноември. Има добра жизненост, но ограничени възможности за възобновяване. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 82”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

6.Багрилна звъника (*Hypericum androsaemum* L.)

Вечнозелен полухраст, растящ из дъбови гори, храсталаци, сечища и сенчести долове върху мощни и влажни канелени горски и жълтоземно-подзолисти почви в пояса на ксеротермичните дъбови гори (до 250 м н.в.). Среща се единично и на малки групи. Размножава се със семена и вегетативно (със столони). Цъфти май-юли, плодоноси август-септември. Има добра жизнена способност и добри възобновителни способности. Нанофанерофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 128”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

7.Безстъблов клин (*Astragalus exscapus* L.)

Многогодишно тревисто растение, растящо по сухи тревисти и слънчеви склонове, върху канелени горски почви и рендзини. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юли-август. Хамефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 189”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ



Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

8. Странджанска детелина (*Trifolium ligusticum* Balb. ex Loisel.)

Едногодишно тревисто растение, растящо на сухи терени с излужена канелена горска почва при 50 м н.в. в култури от морски бор. Образува малка по размер и плътност популация. Размножава се със семена. Цъфти април-май, плодоноси май-юни. Терофит. Застрашен от изчезване вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 203”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

9. Цариградски нахут (*Cicer montbretti* Jaub. et Spach)

Многогодишно тревисто растение, растящо из каменисти и тревисти сухи поляни, покрай дъбови гори и пътища върху излужени канелени горски и жълтоземно-подзолисти почви от 0 до 300 м н.в. Образува малочислени популации. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юни-юли. Хамефит. рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 206”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

10. Врязанолистна глушина (*Vicia incisa* Vieb.)

Едногодишно тревисто растение, растящо по сухи тревисти и пустеещи места, и край пътищата върху излужени канелени горски почви от 0 до 300 м н.в. Среща се предимно поединично. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юни-юли. Има добри размножителни възможности. Терофит. рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 209”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

11. Бохемски здравец (*Geranium bochemicum* L.)–

Едногодишно тревисто растение, растящо по влажни тревисти и храсталачни места, горски съобщества върху различни видове почви от низините до иглолистния пояс в планините (до 1500 м н.в.). Среща се единично или в малки популации. Размножава се със



семена. Цъфти юни-юли, плодоноси юли-август. Има слабовъзпроизводителна способност. Терофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 215”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

12.Пълзяща телчарка (*Polygala supina* Schreb.)

Многогодишно тревисто растение, растящо из храсталаци и светли дъбови гори на варовити терени и по влажни варовити скали в низините, равнините и дъбовите пояси (от 0 до 700 м н.в.). Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти май-юни, плодоноси юли-август. Хамефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 223”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

13.Хилядолистен воден морач (*Oenanthe millefolia* Janka)

Многогодишно тревисто растение, растящо по сухи тревисти места, храсталаци и крайнини на гори с различни типове почви в низините, равнините и планините (от 0 до 1000 м н.в.). Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юли-август. Има добри възпроизводителни възможности, но се възобновява бавно. Хамефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 263”, български ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

14.Анасоновиден воден морач (*Oenanthe pimpinelloides* L.)

Многогодишно тревисто растение, растящо по сухи тревисти и храсталачни места, и край гори с излужени канелени горски почви в низините и равнините (от 0 до 500 м н.в.). Среща се единично в тревни съобщества. Размножава се със семена. Цъфти юни-юли, плодоноси юли-август. Има добри възпроизводителни възможности, но се възобновява бавно. Хамефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 264”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ



Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

15. Турски червен кантаргон (*Centaureum turcicum* Vel.)

Двегодишно тревисто растение, растящо по сухи пясъчливи и тревисти места, горски поляни и храсталаци в равнините и планините до 900 м н.в. Расте единично и на малки групи. Размножава се със семена. Цъфти юни-юли, плодоноси юли-август. Хемикриптофит. Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 289”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

16. Кримско зарасличе (*Symphytum tauricum* Willd.)

Двегодишно или многогодишно растение, растящо по влажни варовити и гористи места в низините до 200 м н.в. размножава се със семена. Цъфти април-юни, плодоноси май-юли. Хаефит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 309”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

17. Мъртвокоприволистно поддъбиче (*Teucrium lamifolium* D' Urv.)

Многогодишно тревисто растение, растящо по сенчести склонове и дълбоки долове в издънкови смесени дъбови гори на канелени горски почви, рензини и жълтоземно-подзолисти почви. Размножава се със семена и вегетативно (чрез вкореняване на пълзящи стъбла). Цъфти юни-юли, плодоноси август-септември. Има добри възобновителни възможности. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 315”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

18. Дребноцветна коча билка (*Nepeta parviflora* Vieb.)

Многогодишно тревисто растение, растящо из редки храсталаци и по варовити крайбрежни хълмове с плитки (хумусно-карбонатни) почви до 50 м н.в. Размножава се със семена. Цъфти юни-август, плодоноси юли-септември. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 321”.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

19. Тракийски ранилист (*Stachys thracica* Dav.)

Многогодишно тревисто растение с късо коренище, растящо в тревни съобщества в райони на смесени дъбови гори и гори от източен бук от 0 до 400 м н.в. канелени горски почви и жълтоземно-подзолисти почви. Размножава се със семена. Цъфти май-юни, плодоноси юни-юли. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 323”, балкански ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

20. Френска жълтица (*Logfia galica* L.)

Едногодишно тревисто растение, растящо из сухи тревисти и песъчливо-каменисти пасища, и пустеещи места на излужени канелени горски почви. Размножава се със семена. Цъфти април-септември, плодоноси август-октомври. Видът е жизнен, има ниска възобновителна възможност. Геофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 365”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се вземат мерки против нанасяне на механични повреди върху екземплярите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

21. Тракийски магарешки бодил (*Carduus thracicus* Vel.)

Рядък вид, български ендемит, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 371”. Двегодишно тревисто растение, растящо из пасища и буренливи места в низините, предпланините и планините (до 1200 – 1500 м н.в.). Размножава се със семена. Цъфти юни, плодоноси август. Има добри възобновителни възможности. Хемикриптофит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

22. Българска паламида (*Cirsium bulgaricum* DC.)

Двегодишно тревисто растение, растящо из рудералните пасища, край пътища и селища, и в покрайнините на антропогенно деградирани смесени дъбови гори (главно от цер



и благуи),на излужени канелени горски почвидо 300 м н.в. Размножава се със семена. Цъфти юни-август, плодоноси август-октомври. Образува голям брой плодосемки. Има добри възобновителни възможности. Хемикриптофит.

Рядък вид, включен в „Червената книга на НР България, том 1, стр. 372”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Няма специфични препоръки и указания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

Животински видове включени вПриложение 1Б към Националното ръководство, установени на територията на ТП „ДГС Кости“

1. Вълк (*Canis lupus L.*)

Обитава различни ландшафти, но избягва просторните гъсти гори. Видът се е приспособил и към окултурената среда, където домашните животни съставляват важна част от храната му. Леговищата на семейните двойки се намират в непосещавани от човека места в пещери, скални цепнатини, сред корени на повалени дървета, в храсталаци в изровени или разширени от животното дупки в земята и др. винаги в близост с вода. Разгонването става през декември-февруари. Малките, обикновено 5-7, но понякога до 13, се раждат през март-май.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 132”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допускат случаи на отравяния. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния участък, като на по-малко от 300 м от леговището да не се провеждат никакви мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следитеи екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Видра (*Lutra lutraL.*)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Половата зрелост настъпва през втората или третата година. Малките (2-5) се раждат през април-май, но понякога и много по-късно. Късните кучила трудно преживяват зимата.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 137”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допускат случаи на браконьерски отстрел на видри, което е практика на много места в страната. Да не се сечат крайречните дървета и да не се допускат мероприятия по т.н. “прочистване“ и коригиране на речните корита. На места където е необходимо да се възстанови крайречната растителност. Опазване на рибните ресурси и провеждане на мероприятия за тяхното увеличаване (зарибяване). При наличие на известни обитаеми



леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, като на по-малко от 300 м от леговището да не се провеждат никакви мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровете пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

3. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините, малки реки богати на риба и с обрасли с гъста дървесна растителност брегове, рибарници, оризища, блата. Гнезди на дървета с височина 6-10 м, напоследък по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини в близост до гнезда на египетски лешояди и гарвани-гробари. Отглежда 2-3 малки, по-рядко 4 малки, които напуцат гнездата през юли.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 55”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват големи стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 500 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 15.03 – 01.09. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 200 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по течението на реките и в други райони по време на миграционния период.

4. Черен кълвач (*Dryocopus martius* L.)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнездовата хралупа се намира в стари дървета. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки – в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото – 24-28 дни; при загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко отмиращи дървета – 1000-1600 ха.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовите периоди (01.02. – 01.07.) в подотделите с установено присъствие на видовете не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). Препоръчително е местообитанията на видовете да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ



Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи ежегодно за тяхното състояние.

5. Осояд (*Pernis apivorus* L.)

Обитава планински гори, най-често букови в съседство с поляни и ливади, също по-обширни горски масиви в равнините. Яйце в женска птица е намерено в края на май. Брачен полет е наблюдаван в началото на юни, а наскоро излетяло малко – в началото на август. Гнездото е добре скрито в основата на страничен клон на височина 10-20 м. Люпилото е по-често от 2 яйца, снесени през 3-5 дни. Мътенето продължава 28-37 дни. Малките престояват в гнездото 40-45 дни и стават напълно независими на 75-100 дни. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 69”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които е регистриран вида, да се запазват стари и силно разклонени дървета, както и дървета с гнезда (вкл. гнезда на други видове, тъй като осоядът често използва стари гнезда на други птици, например врани).

В радиус от 200 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03-01.08. Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожава хранителната база на вида. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се определи разпространението на вида в района чрез провеждане на стационарни наблюдения от високи, огледни точки през гнездовия период /01.03.-01.08/. Да се намерят обитаеми гнезда на вида, да се картират и ежегодно да се следи за тяхното състояние.

6. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Предимно в равнините. Брачният период започва през февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 122”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват силно разклонени дървета, дървета с гнезда и големи стари дървета в крайнините на гората и в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 300 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03 – 01.09. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проучване на района с цел установяване на евентуално гнездо на вида.

7. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен – през септември, но главно през октомври, като понякога зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. Снася към края на май и началото на юни 4 (3-5) яйца. Приземното небрежно застлано гнездо е сред тревата, под храст, в папратта, върху стар пън или направо на земята. Малките се излюпват през юни, а през юли-август младите се придържат към майка си.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 109”.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Тъй като гнезди на земята, бекастът е много уязвим по време на мътене. През гнездовия период 01.04 – 01.08 не се извършват стопански дейности в участъци, където е регистрирано присъствие на вида. Препоръчително е такива участъци да бъдат обособени като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията на ДГС през гнездовия период и евентуалните места на концентрация през есенно-зимния период.

8. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.)

Обитава смесени широколистни и букови, също смесени буково-иглолистни гори, понякога и скалисти места. Гнезди в хралупи на дървета. Годишно има две или три люпила обикновено от две яйца. Мътенето продължава 16-18 дни. Малките престояват в гнездото 27-28 дни.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 121”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се ограничат стопанските дейности и безпокойството в подотделите, в които е установен вида. За периода от 01.01 до 30.06 зоната на спокойствие около гнездовището следва да бъде от 500-700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната - 250-350 м. Да се опазват старите хралупести дървета, дори и в горски участъци с по-млада гора. Препоръчително е в местообитанието на вида да се обособят гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията на ДГС през гнездовия период и евентуалните места на концентрация през есенно-зимния период.

9. Южен белогръб кълвач (*Dendrocopus leucotos lilfordi* Sharpe & Dresser)

Обитава стари и гъсти букови гори, също смесени буково-иглолистни и по-рядко иглолистни гори. Излетели от гнездата млади са наблюдавани през юни.

Рядък, реликтен подвид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовите периоди (01.02. – 01.07.) в подотделите с установено присъствие на видовете не се извършват стопански дейности. В тези подотели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). Препоръчително е местообитанията на видовете да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведат допълнителни изследвания за потвърждаване и доказване присъствието на вида в повече части на ДЛ и евентуално - намиране на откриване на обитаеми хралупи на вида.

10. Пъстър смок (*Elaphesauromates*)



Рядък, локално разпространен защитен вид. Среща се само в източните райони на страната. Включен в Червената книга на България, категория „Застрашен“. В ДГС се среща в открити пространства, покрити с тревна растителност, пасища, захрастени участъци, разредени широколистни гори, понякога и влажни места покрай реки, блата и водоеми.

ЗАПЛАХИ: Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Разораване на опожарени територии. Почистване на храстите в екотонните зони.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти.

11. Леопардов смок (*Zamenissitula*)



Твърде рядък и малочислен, локално разпространен защитен вид. Среща се само в крайните югозападни райони на страната и в района на Созопол. Включен в Червената книга на България, категория „Застрашен“. На територията на ДГС видът се среща в млади или разредени гори и храсталаци, често в близост до водоеми.

ЗАПЛАХИ: Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Разораване на опожарени територии. Почистване на храстите в екотонните зони.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти.

12. Змиегушер (*Ophisaurus apodus thracicus* Obst)

Безкрак гушер, обитаващ ниски каменисти терени, обрасли с ксеротермни храсти и треви. През лятото навлиза в гори, долове и други влажни места. Снася яйца. Застрашен подвид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 34“.

ЗАПЛАХИ: Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Разораване на опожарени територии. Почистване на храстите в екотонните зони.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти.



13. Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima Laurenti*)

Обитава предимно влажни гористи места или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеща дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 39”.

ЗАПЛАХИ: Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Разораване на опожарени територии. Почистване на храстите в екотонните зони.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разоравя опожарената територия. Да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти.

14. Шипобедрена костенурка (*Testudograeca*)



Видът се среща в цялата страна до около 1300 м н.в. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. На територията на ДГС видът е с най-висока плътност на популациите в крайните райони на широколистните гори, в разредените дъбови гори и тревисти места с рядка храстова растителност.

ЗАПЛАХИ И МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА: Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Пожари и разораване на опожарените територии. Почистване на храстите в екотонните зони. Мерки и препоръки за стопанисване на гората: Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разоравя опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес периферията на горските масиви. Екотонните (зони между гората и откритите пространства) зони да не се почистват от храсти.

15. Шипоопашата костенурка (*Testudohermanni*)



По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. Този вид е по-тясно свързан с гората, за разлика от шипобедрената сухоземна костенурка. Видът се среща в цялата страна до около 1450 м н.в.

На територията на ДГС видът е с най-висока плътност на популациите в районите с храсти и разредени гори в нископланинския пояс.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разоравя опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (зони между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти. Да не се допуска палене на стърнищата в съседство.

16. Обикновена блатна костенурка (*Emysorbicularis*)



Видът се среща в реките и стоящите водоеми на територията на цяла България до 1200 тн.в. Обитава обрасли с водна растителност места, като особено висока е числеността в рибарници и микроязовири, обрасли с папур, тръстика и дзука. Среща се във водните течения на реките Резовска и Велека и техните притоци.

ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около водните басейни, в които е регистриран вида. Пресушаване на водните тела, използвани от вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. Да не се водят голи сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида. Да не се премахват падналите гниеци дървета в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистриран видът.

17. Южна блатна костенурка (*Mauremys rivulata*)



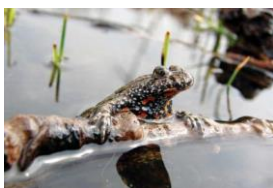
Видът се среща само в най-южните части на България, до 250 тн.в. Може да бъде открита в долните течения на реките Струма, Бяла река, Луда река, Арда, Марица, както и в техни притоци. Обитава бавнотечащи реки, вировете, речни разливи, блатата, мочури, напоителни и отводнителни канали, микро язовири, рибарници, изкопи в кариери за пясък и полусолени устия на реки покрайморския бряг. Среща се във водните течения на реките Резовска и Велека и техните притоци.

ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около водните басейни, в които е регистриран вида. Пресушаване на водните тела, използвани от вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. Да не се водят голи сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида. Да не се премахват падналите гниеци дървета в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистриран видът.

18. Червенокоремна бумка (*Bombina orientalis*)



Обитава предимно ниските части на страната с горна граница на разпространение до ок. 250 тн.в. Предпочита по-бистри води в сравнение с жълтокоремната бумка, но може да бъде открита и в замътнена вода. Обитава реки, езера, язовири, блатата и канали, локви, наводнени коловози по черни пътища, временни изкопи и други временно образуващи се водни площи. Среща се във водните течения на реките Резовска и Велека и техните притоци.



ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около водните басейни, в които е регистриран вида. Пресушаване на водните тела, използвани от вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

19. Южен гребенест тритон (*Triturusivanbureschi*)



Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 мн.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Среща се във водните течения на реките Резовска и Велека и техните притоци.

ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около водните басейни, в които е регистриран вида. Пресушаване на водните тела, използвани от вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

20. Трицветен нощник (*Myotis emarginatus* Geoffroy)



Образува колонии до 200-500 екз., като винаги съжителства с големия, средиземноморския или южния подкованос. Обитава обширни и със слажна конфигурация привходни части на пещери и натрупвания на големи скални блокове. Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 130”.

ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около местата, в които е регистриран вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Забрана за сеч на стари хралупати дървета и дървета с отлепени кори (потенциални укрития и места за зимуване) в районите с присъствие на прилепи. Забрана за складиране на дървен материал и остатъци от сечта пред входове на пещери. Ако входа на пещера или процеп (потенциално или активно укритие на прилепи) е твърде обрасъл и е затруднено преминаването на прилепите се препоръчва почистване на входа.

21. Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii* Bonaparte)



Обитава влажни и водни пещери, и стари минни галерии. Често съжителства с пещерния дългокрил, големия и остоухия нощник. Ловува предимно и в близост до водни площи.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 131”.

ЗАПЛАХИ: Нараняване и убиване на индивидите от вида. Извършване на сеч около местата, в които е регистриран вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Забрана за сеч на стари хралупати дървета и дървета с отлепени кори (потенциални укрития и места за зимуване) в районите с присъствие наприлепи. Забрана за складиране на дървен материал и остатъци от сечта пред входове на пещери. Ако входа на пещера или процеп (потенциално или активно укритие на прилепи) е твърде обрасъл и е затруднено преминаването на прилепите се препоръчва почистване на входа.

22. Еленов рогач (*Lucanuscervus*)

Сем. Lucanidae -(Рогачи)



Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm). Среща се из цялата страна от 0 до 1500–1700 m в широколистни гори. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. Мъжките летят по здрач, докато женските пълзят по земята или по дърветата. Ларвата се развива най-често 5–6 години в гнила дървесина на широколистни дървета. Среща се в широколистните гори до 1700 m на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване на горите във фаза на старост, биотопните дървета, пънове. Използване на инсектициди

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

23. Трионест сечко (*Prionuscoriarius* и *Prionusbescanus*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци).



Двата вида са разпространени почти в цяла България, от 0 до 2100–2400 m. Възрастните се срещат по стари, полугнили или мъртви дънери и стъбла. Ларвата се развива в продължение на три и повече години в дървесината на стари, болни и мъртви широколистни и иглолистни дървета. Срещат се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове.



Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

24. Алпийска розалия (*Rosaliaalpina*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)



Широко разпространен в цялата страна, от 0 до 1500 m, предимно в планините, но и по Черноморието. Обитава стари широколистни гори, предимно букови. Предпочита места с просвети, огрени от слънцето. Ларвите са ксилофаги, живеят в гниещата дървесина на стари живи или мъртви дървета и се хранят с нея. Среща се в буковите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

25. Голям буков сечко (*Morimusasperfunereus*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)



Широко разпространен вид в цялата страна, от 0 до 2000 m. Обитава широколистни, смесени гори и иглолистни гори. Развива се в гниеща, влажна дървесина, лежаща на земната повърхност. Ларвите се развиват под кората, където се хранят със сърцевината на дървесината. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

26. Голям сечко (*Cerambyxcerdo*)

Сем. *Cerambycidae* (Сечковци)



Сем. *Cerambycidae* (Сечковци). Широко разпространен вид в цялата страна, но основно в Източна и Южна България. Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея. Среща се в дъбовите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

27. Dioszeghyanaschmidtii

Сем. *Noctuidae* (Нощенки)



Сравнително дребна нощна пеперуда (24–30 mm с разперени криле). Среща се почти във всички части на страната, с изключение на Югозападна България, Западните Родопи и Добруджа. В планините се среща до към 900 мн.в. В ДГС се среща в покрайнините на просветни дъбови гори с *Acertataricum* и *Acercampestre*. (Да се провери в ГИС, в кои стопанства се среща потенциално!)

ЗАПЛАХИ: Прочистването от храсти на пасища и тревисти местообитания, както и опожарявания. Опазване на храстовата растителност и подлеса. Пожари. Подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в горското стопанство; голите сечи, светлинното замърсяване. Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита; забрана за използване на инсектициди.

28. Четириточкова меча пеперуда (*Euplagiaquadripunctaria*)



Едра и лесна за разпознаване красива нощна пеперуда (50–62 mm с разперени криле). Среща се в цялата страна, в планините до към 1900 мн.в. Пеперудата лети и се храни предимно денем през юли и август на



сенчести места край храсталаци и в покрайнините на горите. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ: Прочистването от храсти на пасища и тревисти местообитания, както и опожарявания. Опазване на храстовата растителност и подлеса. Пожари. Подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове. Използване на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в горското стопанство; голите сечи, светлинното замърсяване. Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари; забрана за отводнявания и промяна на хидрологичния режим; забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в *Приложение 1.2* към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на *Приложение 1.2* към ръководството, тогава гората е ГВКС.

Всяка пролет, през периода 1 – 20 март, лъките около р. Велека и р. Резовска се пълнят с ята от **бели щъркели** (*Ciconia ciconia L.*), отпочивайки след дългия тежък прелет от Африка към Европа. Интересно е това, че въпреки хилядите екземпляри минаващи през лесничеството, за отглеждане на малки и постоянно лятно пребиваване не остава нито една двойка. В селото има изградени изкуствени гнезда, поставени върху електрически стълбове, но все пак пустеещи и необитаеми. Горите, оставащи в непосредствена близост до лъките попадат в следните отдели

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Посочените места да се оставят в покой през месеците февруари и март. Да се ограничат до минимум и земеделските работи през горепосочения период. Да се работи по тенденцията за оставане на няколко двойки в района на с. Кости.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Всяка година да се извършват наблюдения за прелета на птиците, приблизителен брой, време на престой, кратки описания на елементите на климата – температура, ветрове, валежи за месеците февруари - март.

Постоянно гнездещи остават 3-5 двойки **черни щъркели** (*Ciconia nigra L.*), в местността „Св. Илия” – подотдел и в местността „Попови лъки” – подотдели

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Посочените места да се оставят в покой през месеците февруари и март. Да се ограничат до минимум земеделските работи през горепосочения период, а горскостопанските дейности да се преустановят до затвърждаване на популацията.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Всяка година да се извършват наблюдения за прелета на птиците, приблизителен брой. По възможност да се картират гнездата им и да се извършват целогодишни наблюдения. Да се събере снимков материал.

3. Вид, който не е включен в Приложение 2 на Националното ръководство, но заслужава внимание е **благородния елен (*Cervus elaphus* L.)**. В тази част се разглеждат местообитанията на благородния елен, като вид с критична концентрация.

На територията на ТП „ДГС Кости“ съществуват сватбовища в следните местности: Буковци (подотдели – ██████████), Браяново (подотдели – ██████████) и Осичево (подотдели – ██████████).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да не се допускат никакви сечи в подотделите със сватбовища. В съседните отдели да се ограничат сечите и да се водят извън брачния период на елените - извън периода септември-октомври. Да се ограничи и пренасочи потока от гъбари и билкари встрани от този район. Да не се дават дърва по линия на местното население.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегодно в периода от септември до началото на октомври да се преброяват елените по сватбовищата. Да се потърсят и проследят други сватбовища през брачния период и ако се установят да се прилагат същите мерки.



ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ, ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.

Гори, които съдържат жизнеспособни популации на повечето или всички местни видове, трябва да имат голяма площ и да са сравнително неповлияни от човешка дейност и с ниско ниво на фрагментация (% незалесени територии). Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район.

При формиране на критериите за разпространение на горите, отговарящи на ВКС 2 е взето под внимание географското разпространение на обширните горски масиви на територията на страната. Горите отговарящи на тази консервационна стойност се обособяват по критериите - естественост, фрагментираност и минимален териториален размер на жизнено проявление на популациите на естествено срещащи се видове.

1. Естественост – гората да е формирана от растителни видове с естествено разпространение на територията на страната, независимо от техния произход.

2. Фрагментираност – определяне на процента на антропогенни ландшафти в границата на описваната територия и тяхното пространствено разположение.

3. Площно покритие – в зависимост от типа на насажденията, географското им разпространение и жизненото проявление на популациите от всички естествено срещащи се видове.

С национално значение са тези горски територии, които са единствени в страната по отношение на естествеността, фрагментарността и подсигуряване на оптимални жизнено популации от всички естествено срещащи се видове.

При определянето на тази консервационна стойност се включват типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от Странджанския район. Горите на територията на ТП „ДГС Кости“ отговарят на критериите на консервационната стойност, разглеждани в пространството на целия странджански масив. ТП „ДГС Кости“ като самостоятелна горскостопанска единица е включена в посоченото приложение.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на процента на лесистост на ТП „ДГС Кости“.

2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особеностите на конкретното насаждение.

3. Не по-малко от 5% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горскостопански единици или части от тях, включени във ВКС 2, трябва да бъдат отделяни за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growth forests). Подробни препоръки за стопанисване на горите във фаза на старост са дадени в Приложение 4А, т. 15 на това ръководство.

4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържат определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.



5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
6. Не се допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията освен в случаите когато:
 - След големи природни нарушения територията е оставена на естествената сукцесия.
 - Целта на стопанисването на насаждението е възстановяване на коренни видове.
7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал.
8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.
9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващият процент е под определения по критерий. При планиране на пътищата и инфраструктурата, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на организмите – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и лесистост.
2. Мониторирането се извършва всяка година по документи. Да се използват действащите лесоустройствени проекти, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, стопански планове и т.н.
3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.
4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, касаещи някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконна сеч, разработване на мини, неустойчиво земеделие и др.
5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.



**ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ.
РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ЕКОСИСТЕМИ,
МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ РЕФУГИИ..**



ГВКС представляват всички ЗГГФ, включени в списъка на *Приложение 3* към ръководството. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост ГФС (Oldgrowthforests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват месторастения и местообитания на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3., са използвани данни и картен материал от лесоустройственият проект на ТП „ДГС Кости“ (2007). Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 3* на **Националното ръководство за определяне на ГВКС**, за територията на ТП „ДГС Кости“ са идентифицирани 5 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Списък на подотделите, на чиято територия са разположени съответните съобщества, са представени в Таблица № 2. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3., не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

Таблица № 2. Застрашени, изчезващи или ендемични екосистеми на територията на ТП „ДГС Кости“

№	EUNIS	Наименование	Кратка характеристика	Отдели и подотдели
1	G1.6E(1)	Pontic [<i>Fagus</i>] [<i>Rhododendron</i>] forests	Чисти и смесени гори от източен бук (<i>Fagus orientalis</i>) и източен горун (<i>Quercus polycarpa</i>) с подлес от вечнозелените храсти <i>Rhododendron ponticum</i> , <i>Laurocerasus officinalis</i> , <i>Ilex colchica</i> .	



2	G1.6E(2)	Pontic [<i>Fagus</i>] [<i>Vaccinium</i>] forests	Гори от източен бук (<i>Fagus orientalis</i>) с участие в подлеса на странджанска боровинка (<i>Vaccinium arctostaphylos</i>).	
3	G1.6E(3)	Pontic [<i>Fagus</i>] [<i>Daphne</i>] forests	Гори от източен бук (<i>Fagus orientalis</i>) с участие в подлеса на понтийско бясно дърво (<i>Daphne pontica</i>).	



4	G1.6E(4)	Pontic [<i>Fagus</i>] [<i>Calluna</i>] forests	Чисти и смесени гори от източен бук (<i>Fagus orientalis</i>) с участие на източния горун (<i>Quercus polycarpa</i>) и подлесът доминиран от калуната (<i>Calluna vulgaris</i>).	
5	G1.76(0)	Balkan-Anatolian thermophilous [<i>Quercus</i>] [<i>Hypericum</i>] forests	Чисти и смесени гори на източния горун (<i>Quercus polycarpa</i>) и благуна (<i>Quercus frainetto</i>) с участие в подлеса на чашковидната звъника (<i>Hypericum calycinum</i>).	
6	G1.76(1)	Balkan-Anatolian thermophilous [<i>Quercus</i>] [<i>Erica</i>] forests	Гори на източния горун (<i>Quercus polycarpa</i>) и благуна (<i>Quercus frainetto</i>) с участие в подлеса на пирена (<i>Erica arborea</i>).	
7	G1.76(2)	Balkan-Anatolian thermophilous [<i>Quercus</i>] forests	Съобщества с участие на странджанския дъб (<i>Quercus hartwissiana</i>).	

За всяка от горите, посочени в таблицата са представени някои основни характеристики и препоръчителни горскостопански практики.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 3

След определяне на горските екосистеми, представляващи ВКС 3, и разпространението им на територията на горскостопанската единица, те трябва да се стопанисват по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние.

1. Pontic [*Fagus*] [*Rhododendron*] forests, Pontic [*Fagus*] [*Vaccinium*] forests, Pontic [*Fagus*] [*Daphne*] forests

За да се осигури биологичното разнообразие в тази основна група гори трябва да се прилага разнообразие от лесовъдски системи. Трябва да се увеличи делът на изборните сечи (групово-изборна сеч) и сечите с дълъг възобновителен период. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури по-голямо разнообразие от месторастения. Също така ще подпомогнат запазването на дендрологичното разнообразие. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на източнобуквите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне на запазване на насаждения, които са достигнали „фаза на старост“ (old growth forests). Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и др. Приоритетът при стопанисването на издънкови източнобукви гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. При дървостои с нисък дървопроизводителен ефект да се имат предвид предимно защитните им функции. Да се ограничат стопанските дейности при управлението на ендемичните съобщества на източния бук. При възобновителни дейности чрез залесявания да се използват само местни



произходи и видове. Да се предприемат мерки за подобряване на охраната на горите. Приемане на забрана за намаляване на териториите с цел инфраструктурни и други проекти.

2. Balkan-Anatolian thermophilous [*Quercus*] forests

Да не се извършват голи сечи в тези съобщества и да се ограничи максимално пашата на домашни животни в тях. Трябва да се увеличи дялът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планиране и извеждане на лесоходските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и др. Приоритетът при стопанисването на издънкови източнобукови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. Прекратяване на реконструкциите на нископродуктивни месторастения и даване на приоритет на естествената растителност и сукцесионни процеси. Този тип гори са силно уязвими от антропогенна намеса и не трябва да им се поставят дървопроизводителни цели. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при залесяване да се използват само местни видове и произходи. Предприемане на мерки за подобряване на охраната на горите. Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

3. Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали "фаза на старост" (*old growth forests*). Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са месторастения на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Като основни характеристики на горите във фаза на старост могат да бъдат посочени:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид.
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони.
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см).
4. Дървета с белези от пожар или дървета с хралупи.
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен.
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане.
7. Неравномерна пространствена структура.

Необходимо е на най-малко 5% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Препоръчително е те да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС.

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесоходска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения (ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от ГФС). Приблизително



160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики, на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Тази част от управлението на ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора. За разработването и прилагането на такава програма може да се наложат консултации с експерти в областта на дендрологията, ботаниката и природозащитата. Консултации и информация могат да се получат и от съответните институции (поделенията на МОСВ и ИАГ).

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Мониторинг се провежда най-малко веднъж годишно, но е възможно и сезонно отчитане, ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, размерите, разположението и честотата, в която се срещат празни пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличие на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да запознае всички с ограниченията във връзка с наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че горскостопанските планове / плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси консултация с експерти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на съответната екосистема(и). При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или в защитени територии.

4. Естествени природни екосистеми (горски и тревно-храстови), които се срещат на територията на стопанството са:

Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmuslaevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*) 91F0 - 5,7 ха

Балкано-панонски церово-горунови гори 91M0 - 5 485,2 ха

Западнопонтийски букови гори 91S0 - 3 359,7 ха

ОБЩО залесена горска площ на стопанството - 8 850,6 ха

Естествени крайречни гори доминирани от върби, тополи или елши.

Това са съобщества с голямо биоразнообразие, често поддържащи уникални растителни или животински видове. Те играят много важна защитна и противоерозионна роля, като не трябва да се пренебрегва и естетическата им стойност. От друга страна те оказват благотворно влияние върху водните екосистеми чрез регулация на температурата и



създаване на нови местообитания. За съжаление през последните десетилетия тези гори са обект на негативно антропогенно влияние.

За да бъдат запазени се препоръчва в тези горски съобщества да се спре всякаква стопанска дейност. Ако все пак се вземе решение за стопанисване на тези гори, то лесовъдските мероприятия трябва да се водят с внимание към отделното дърво и биогрупа. Не трябва да се водят голи и постепенни възобновителни сечи. Дърветата и биогрупите разположени по протежението на водни течения не трябва да бъдат обект на сечи. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н.

Да се извърши инвентаризация на териториите заети от този тип местообитания и да се разработят планове за управление за тях. Да се възстанови на местата, където е възможно нормалния им воден режим, което ще възпрепятства разпространението на чуждоземни видове (аморфата, американски ясен и др.). Да се спре унищожението на върбовите пояси край реките и да търсят пътища за постигане на баланс между площите заети от интензивни тополови култури и естествените крайречни екосистеми, доминирани от върби, каваци, елши и др. Подпомагане естественото възобновяване на местните видове (върби, каваци, елши). Предприемане на мерки свързани с подобряване на охраната на горите и преустановяване на сечите на елшови дървета. Въвеждане на забрани за редуциране на площите, заети от този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

Естествени букови гори

За да се осигури биологичното разнообразие в тази основна група гори трябва да се прилага разнообразие от лесовъдски системи. Трябва да се увеличи делът на изборните сечи (групово-изборна сеч) и сечите с дълъг възобновителен период. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури по-голямо разнообразие от местообитания. Също така ще подпомогнат запазването на дендрологичното разнообразие. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме за да се подобри устойчивостта на младите насаждения.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на буковите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали "фаза на старост" (old growth forests). Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите букови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. При буковите дървостои, с нисък дървопроизводствен ефект да се имат предвид предимно защитните им функции. Да се ограничат стопанските дейности при управлението на ендемичните съобщества на източен бук в Странджа. При възобновителни дейности чрез залесявания да се използват само местни произходи и видове.

Да се предприемат мерки за подобряване на охраната на горите. Приемане на забрана за разширяване на териториите с цел инфраструктурни и други проекти за сметка на буковите гори.

Естествени гори доминирани или съдоминирани от различни видове дъб

Да не се извършват голи сечи в тези съобщества и да се ограничава максимално пашата на домашни животни в тях. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Да се осигури запазването на



ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите дъбови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. Прекратяване на реконструкциите на нископродуктивни месторастения и даване приоритет на естествената растителност и сукцесионни процеси.

Този тип гори са силно уязвими от антропогенна намеса и не трябва да им се поставят дървопроизводителни цели. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при залесяване да се използват местни видове и произходи.

Предприемане на мерки свързани с подобряване на охраната на горите.

Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

В определените насаждения не се провеждат горскостопански дейности, с изключение на дейности за възстановяване до състояние близко до естественото (например залесяване за възстановяване на деградирани и изчезнали екосистеми) и подобряване на природозащитното им състояние.

Тази част от управлението на ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора. За разработването и прилагането на такава програма може да се наложат консултации с експерти в областта на дендрологията, ботаниката и природозащитата. Консултации и информация могат да се получат и от съответните институции (поделенията на МОСВ и ИАГ).

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Мониторинг се провежда най-малко веднъж годишно, но е възможно и сезонно отчитане, ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, размерите, разположението и честотата, в която се срещат празни пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличие на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да запознае всички с ограниченията във връзка с наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че горскостопанските планове / плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси консултация с експерти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на съответната екосистема(и). При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или в защитени територии.



**ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ.
ОСНОВНИ ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО)
ЗНАЧЕНИЕ В ОПРЕДЕЛЕНИ СИТУАЦИИ ВКЛ., ОПАЗВАНЕ НА ВОДОСБОРИ И
КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА НА УЯЗВИМИ ПОЧВИ И СКЛОНОВЕ.**

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ТП „ДГС Кости“ са представени пет ГВКС. Те са разработени по данни от лесоустройствените проекти и проведени интервюта, съгласно критериите на Националното ръководство за ГВКС.

ВКС 4.1. ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ЗГГФ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ЗГГФ попадащи в близост до източници за питейно-битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземането и 50 м под него с широчина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ТП „ДГС Кости“ в тази консервационна стойност попадат следните подотдели (Таблица № 3), единствени източници за снабдяване на населените места с вода за питейно-битови нужди.

Таблица № 3. Списък на отдели и подотдели, определени като вододайни зони за ТП „ДГС Кости“

ТП „ДГС Кости“	Подотдели
Каптажи	14:б; 64:г
Чешми	9:б; 14:р; 28:к; 42:б, д; 57:м; 59:е; 61:ж; 134:а; 141:з; 152:о; 154:б; 217:г, н; 222:б, в; 225:б
Извори	16:к; 21:и; 24:а; 7:ж; 50:а; 60:о; 75:а, б; 92:л; 93:к; 101:и; 103:б, з; 111:в; 112:н; 134:а; 154:б; 206:б; 229:ф

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1.

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба № 3 от 2000 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;

Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;



Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0,5, но и да не е по-висока от 0,8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;

Забрана за използване на голи сечи;

Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.

2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000г., горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.

4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1.

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, които представляват:

1. ЗГГФ попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. ЗГГФ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientali*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. ЗГГФ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г.

За територията на ТП „ДГС Кости“ са определени ГВКС, покриващи изискванията на т.б. от определението, съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС.

Гори в 100 метровата ивица на река Велека и река Резовска (Българския бряг)

За територията на ТП „ДГС Кости“ съгласно данните от лесоустройствения проект (1998) и теренни проучвания са определени отдели и подотдели, отговарящи на тази консервационна стойност. Те са систематизирани в Таблица № 4.



Таблица № 4. Списък на отдели и подотдели, определени като гори в 100 метровата ивица на реките Велека и Резовска, за ТП „ДГС Кости“

ТП „ДГС Кости“	Отдели и подотдели
Гори в 100 метровата ивица на река Велека	28:в, г; 29:д-ж; 46:а; 50:р; 57:а, д, и, к; 60:а, б, з; 61:а, б, я; 85:к; 86:и-л; 88:д, е, и; 91:и, к; 92:о; 93:а, б; 95:а; 96:а; 101:а-в, д, ж, и; 224:а-в; 225:а, б.
Гори в 100 метровата ивица на река Резовска	123:д; 124:г-е; 125:г-е; 127:д; 128:и, к; 203:г, д; 204:е; 205:м; 206:л-н; 209:и; 214:ц

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2.

Планирането и стопанските дейности в ГВКС 4.2. трябва да се съобразяват с особеностите на горите, формиращи горната граница на гората. Препоръчително е в този тип гори да не се извеждат лесовъдски мероприятия. В случаите, когато се налага провеждане на лесовъдски дейности, те трябва да имитират естествената динамика и възобновителни процеси на този тип гори. Запазва се груповата структура на насажденията. Не се препоръчват изкуствено залесяване в отворените пространства.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

Използват се технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина. След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2.

За горите, представляващи ВКС 4.2., да се организира и прилага подходяща система за мониторинг. Може да се използва мониторинга на водите извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.3. ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, представляващи:

- 1. ЗГГФ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;**
- 2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,**
- 3. Гори предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20°–50°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;**

От ЗГГФ на територията на ТП „ДГС Кости“ за тази консервационна стойност се покрива с определението по т.1. По данни от лесоустройствения проект и след проведените



интервюта с горските стопани, гори, отговарящи на критериите на т.2. от определението на Националното ръководство, не са установени.

1. ЗГГФ с наклон над 30°

ЗГГФ отговарящи на този критерий са представени в Таблица № 5.

Таблица № 5. Списък на отдели и подотдели, с наклон над 30° за ТП „ДГС Кости“

ТП „ДГС Кости“	Отдели и подотдели
Гори с наклон над 30°	13:г; 19:е, з; 27:ж; 38:л, м; 45:а; 46:с; 53:н; 57:и; 61:я; 65:б; 67:в; 72:д; 85:к; 86:в; 87:г, д; 91:к; 95:а; 96:а; 101:е, и, к; 113:з; 125:г; 128:д; 129:з; 138:с, т; 145:е-з; 203:г; 206:л; 225:б, в; 226:ж; 228:г.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3.

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е съгласно изискванията на ЗГ за горите със специално предназначение и с насока към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.

2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0,5;

- когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3. са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;

- подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;

- при много стръмни терени (31°-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;

- при извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;

- при нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност.

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- не се допуска извеждането на сечи;

- провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;

- предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътища, и временни складове които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3.



1. За горите представляващи ВКС 4.3. да се организира и прилага подходяща система за мониторинг. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегнатата площ). Наблюдение – всяка година;

- дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- при формиран сипей се отчита обема на отложените материали;

- площна динамика на свлачището;

- площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване.

Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различна селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м и 250 м, и състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и тополови култивари.

По това определение от горите, управлявани от ТП „ДГС Кости“ са описани в Таблица № 6.

Таблица № 6. Списък на отдели и подотдели, определени за бариера за разпространението на пожари.

ТП „ДГС Кости“	Отдели и подотдели
Гори представляващи бариера за разпространението на пожари.	10:е; 13:д; 17:р; 34:б, д, ж, з; 35:а; 39:а, б, м; 51:ж, м, ф, х; 52:е, л, н; 53:и, м; 54:м; 58:а, н, п; 59:е, з; 61:ш, щ; 77:б; 78:а; 102:о, п; 103:б; 104:а, б, в, ж, н; 105:л; 106:м, н; 117:п; 133:г-з; 152:д, о; 154:м; 155:а, к, л; 158:м, о; 207:а; 211:б, в; 212:е, к; 216:а, т; 228:в, д, е, м; 229:ю; 230:р; 232:з

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4.

1. Трябва да се осигури целостта на гората срещу пожари. Фрагментарните гори, гори с отворен склоп, или гори, в които е воден дърводобив с висока интензивност, са предразположени към пожари.

2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0,7.

3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.

4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4.



При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;
2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

По това определение от горите, управлявани от ТП „ДГС Кости“ се покрива само т.3. На базата на данни от лесоустройственият проект на ТП „ДГС Кости“ (1998), както и серия от теренни наблюдения, са определени редица насаждения за защита на пътища. Те са описани в Таблица № 7.

Таблица № 7. Списък на отдели и подотдели, определени за защитни ивици около пътища.

ТП „ДГС Кости“	Отдели и подотдели
Защитна ивица около пътя Царево – Граматиково – М.Търново	1:а; 2:а, 1, 2; 6:а, б, т, у, х-б _{1, 1-3} ; 7:а, в, г; 10:а, б, 1; 11:а-в, 5

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5.

В горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, който да не намалява съществено защитните й функции – да се прилагат сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5.

Необходимо е да се следи за изменения във състоянието и изпълнението на функции на гората, като защитен фактор, след провеждане на лесовъдски мероприятия.



**ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.
МЕСТА И РЕСУРСИ ОТ ФУНДАМЕНТАЛНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА
ОСНОВНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ* И КОРЕННОТО
НАСЕЛЕНИЕ* (ВКЛ. ПОМИНЪК, ЗДРАВЕ, ХРАНА, ВОДА), ИДЕНТИФИЦИРАНИ С
ТЯХНО УЧАСТИЕ).**

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите сиединствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5., според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за отопление и битови нужди
- Паша и фураж – сено и листна маса
- Гъби
- Други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)

Територията на ТП „ДГС Кости“, с. Кости има висока лесистост (98% от територията на лесничеството са гори), но потенциал за наличие на тази ВКС на територията има, съгласно критериите, описани в националното ръководство за ГВКС и неговите приложения. Голяма част от местното население ползва горски продукти.



ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.

МЕСТА, РЕСУРСИ, МЕСТООБИТАНИЯ И ЛАНДШАФТИ ОТ ГЛОБАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО КУЛТУРНО, АРХЕОЛОГИЧНО ИЛИ ИСТОРИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ, И/ИЛИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТРАДИЦИОННАТА КУЛТУРА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ, ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ, ВКЛ. КУЛТУРНО, ЕКОЛОГИЧНО, ИКОНОМИЧЕСКО ИЛИ РЕЛИГИОЗНО/ДУХОВНО ЗНАЧЕНИЕ

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от Приложение 7;
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места,

На територията на ТП „ДГС Кости“ съществуват 26 обекта в горски територии, отговарящи на изискванията в определението по ВКС 6 към Националното ръководство за определяне на ГВКС. Тези територии са идентифицирани чрез проведените консултации с местните власти в кметството, ръководството на ТП „ДГС Кости“ и служители на ПП „Странджа“. Това са параклиси, столнини и одърчета в ЗГГФ, или на границата със ССФ, данните за които са посочени в Таблица № 8 по-долу.

Таблица № 8. ЗГГФ представляващи ВКС 6 на територията на ТП „ДГС Кости“

ТП „ДГС Кости“	Отдели и подотдели
Параклиси, столнини, одърчета	42:д; 53:о; 64:д, п; 99:д; 208:ж; 220:п.

Стопанисването да се осъществява съобразно заповедите за обявяване и Закона за защитените територии.

1. Параклиси, намиращи се в следните местности, на които местното население се събира и отбелязва даден религиозен празник от църковния календар:

- местност „Св. Георги“, землище на с. Кости, подотдел: 42:д;



- местност „Св. Марина”, землище на с. Кости, подотдел: 53:о;
- местност „Св. Петка”, землище на с. Кости, подотдел: 64:д;
- местност „Св. Богородица”, землище на с. Кости, подотдел: 99:д;
- местност „Св. Илия”, землище на с. Кости, подотдел: 64:п;;
- местност „Св. Марина”, землище на с. Сливарово, подотдел: 208:ж;
- местност „Св. св. Константин и Елена”, землище на с. Сливарово, подотдел: 220:п.

2. Показалец на параклисите около селата, намиращи се на територията на ТП „ДГС Кости“

Село Кости

Намира се на 25 км югозападно от Царево, на 7 км от главния път Царево – Малко Търново, 35 м н.в. Разположено в живописната долина на р. Велека, селото е заобиколено от планински хълмове, обрасли с вековни гори. Намира се в зоната на странджанската зеленика. Крайречните лъки всяка пролет се заливат от придошлите води на Велека. Често при тези разливи реката наводнява долната част на селото. В миналото е било нестинарско селище. Наследниците на изселените се след 1913 г. от Кости гърци са пренесли този обряд в с. Милики (на 80 км югозападно от Солун) и още едно село в Северна Гърция, до Ксанти, като през последните 30 години го изпълняват ежегодно. В околностите на Кости има следи от металургична дейност. На юг от него се намира голям могилен некропол, както и отделни тракийски могили. В миналото селото е една от спирките по пътя Малко Търново – Ахтопол – Василико (Царево). До Балканската война е населено основно с гърци. При изселването си те оставят оригинални по своята архитектура къщи – сградите са твърде просторни по размери, двуетажни, отдолу с обор, обковани с дъбови дъски, но без прозорци, а оскъдното осветление се осигурявало от покрива с помощта на „подвижна керемиди”. Няколко от тях са оцелели и до днес. Заселването на Кости с българи започва след Междусъюзническата война (1913 г.), когато турците ги изгонват от родните места в Източна Тракия. Към средата на 20 век теснолинейка, превозваща дървен материал до морския бряг, е свързвала Кости с Ахтопол. В околностите на селото са пръснати много параклиси:

- „Св. Петка” – одърче с аязма на 0,5 км северно от селото;
- „Св. Костадин” – на 1,5 км западно от селото;
- „Св. Георги” – подновен дървен параклис с аязма на 5 км южно от селото;
- „Св. Димитър” – на 1 км западно от селото;
- „Св. Илия” – на 2 км западно от селото;
- „Св. Богородица” – на 6 км югоизточно от селото;
- „Св. Марина” – на 3 км южно от селото.

На югоизток от Кости, над м. Св. Богородица, се намира най-старият източен бук в Стравджа, на възраст около 800 г. Селският събор е на 2 август, в деня на Свети Илия (по стар стил).

Село Българи

Намира се на 18 км югозападно от гр. Царево, на 280 м н.в. Разположено върху плоския гръб на планинско било, заобиколено от дълбоки долини, от селото се открива прекрасна гледка на юг и запад към нагънатите заоблени хребети на Странджа. За първи път е споменато в документ от 1454 г., което доказва, че е едно от най-старите странджански села, вероятно основано още по времето на Първото българско царство. Жителите му са преки наследници на прабългарски войници, заселени от първите ханове за охрана на южната ни граница. Към края на 19 век остава последната крепост на българщината в крайморска Странджа. Традиционният консерватизъм на населението способства за съхранение на българския му характер в една враждебна гръкоезична среда. Днес Българи е единственото нестинарско селище в България. В него се спазва стародавната дата на изпълнение на целия обряд и танц в жарави – на 3 срещу 4 юни, денят на Св. св. Константин и Елена по стар стил. Езическият ритуал, предаван от дълбока древност, е преплетен с



християнството чрез легендата за двамата светци. Пряката културна приемственост, осъществена в Странджа, е причина този действащ от тракийско време ритуал да запази основните си черти и до днес. „Прихващането” на нестинарите и танцуването в транс в огнената жаравата под звуците на нестинарския тъпан са уникални за Европа. Върху жаравата играят само посветените, които са обсебвани от духа на Св. Константин, мълвят молитви за здраве и опрощение, а понякога пророкуват бъдещето за селото и за света. Овладени от „Господева сила”, нестинарите отключват свещени пространства, където влизат в най-истинното общение с Бог.

Тракийски култов комплекс в м. Шумака

Съдържа 31 ритуални ями, засипани с мोगилни насипи и изградени в периода 6-5 в. пр. Хр. Ямите, запълнени с фрагменти от амфори, със съдове, изработени на ръка и колело, с остатъци от различни видове зърно, са важен елемент от култа на траките към мъртвите, свързаните с това божества, а също и с култа към хероя – обожествения владетел. Тук се намира (подотдели 26:д, ж) и предишното с. Българи, преди да се качат горе на високо.

Странджанските светци – покровители

Никого в Странджа не учудва фактът, че църквата, ако и да присъства във всяко село по-скоро като белег за етническо и верско самочувствие, рядко събира хората под ниските си опушени и прихлупени сводове. Странджанци предпочитат да се молят – не на Бог, а на висшите сили – светци-патрони, подобно на своите пра-пра-прадеди: траките, славяните и прабългарите, на открито, в слънчевите сплитове от бездънно небе, зелени поляни и бистри студени извори, наричани от тях „столнина на светеца с язмичка”. **Аязмите** имат почетно място сред осветените територии в Странджа. Те са притегателни както поради чистата си вода, красивата околна природа и хладината през лятото, когато са селските панаири, така и поради наслоените през вековете, свързани с тях вярвания. Смята се, че водата им е целебна, чудодейна, свещена.

Истинското „чудо” на странджанската архитектура, свързано с духовния живот и култовите практики на местното население са параклисите, наричани в този край „манастирчета”. Всяко село във вътрешна Странджа има по пет-шест, а понякога и до десет и повече такива култови обекти, които го обграждат, създавайки по този начин своеобразно осветено културно-битово пространство.

Според своите архитектурни особености те се делят на „манастирчета”, „столнини” и „одърчета”. **Манастирчетата** представляват по-малки или по-големи, понякога с големината на църква, постройки, изсидани от камък. Повечето от тях, особено в по-старо време имат на източната си страна малка полукръгла апсида, в която се поставя обреден реквизит: икони, кандилници за прекадяване, един или няколко железни свещници и рафтче за поставяне на жертвени дарове. Всеки параклис си има избран патрон – светия, който бил и негов „стопанин”.

По-старинна разновидност на параклисите са т.н. **столнини**. Това са съвсем малки постройки, обикновено с три стени и покрив, напълно отворени от четвъртата – западната страна, изсидани от камък. Те задължително се строели до извор или пък аязмо, което се намира на самия под на столнината, покрито с дъсчен капак. Водата на на тези аязми се смята за лековита.

Одърчетата или „одеръето” представляват дървени подиуми, построени съвсем примитивно също до извор. При честване на общоселски празници, иконите се подпирани на източната страна, а на перилата завързвали дарове, обикновено тъкани кърпи. Понякога може да съществува и комбинация между параклис и построено до него одърче.

Странджанският панаир има редица особености, които го отличават от общобългарските форми на селски празници. Той няма търговски характер. Празнува се не в самото село, а извън него, най-често в близка гора, на прохлада и задължително до извор или река, до параклиса на съответния светец-патрон.



Едни от най-тачените светци в Странджа са **Св. св. Константин и Елена** – 3 юни е разгърнат в двудневен, а понякога и в тридневен комплекс, който е кулминация на лятната обредност в региона. Почти всяко селище има по един общ или два отделни параклиса за двамата светци. С празника се свързва и кулминацията на нестинарските танци. Според изследователите светците са приемници на стари езически божества, олицетворяващи слънцето и огъня.

Изключително популярна и тачена, а и с много старинен култ светица в Странджа е **Света Марина**. Празникът ѝ се чества в разгара на лятото – 26 юли и е един от трите празници, т.н. Горещници. Из целия регион тя се почита като „висия на змиите” и „сайбийка на дупките”. На този празник се извършва поклонение в пещери, където се оставят дреха на болен, умалено изображение на болен орган или цяла човешка фигура. Вярвало се, че болестта ще остане върху изображението в пещерата.

Не по-малко колоритен и неотстъпващ по почит на „сестра” си Марина, е и **Свети Илия**. Празнува се на 2 август. В представите на народа светията е господар на гръмотевиците и светкавиците, които „произвежда”, препускайки с колесница по небето. Наричат го „Свети Илия – хаталия”, т.е. беладжия, поразник.

Особено „любим” при избора на патрон за местните параклиси е **Свети Пантелеймон**, известен в Странджа под името Петеляй. Макар честването му на 9 август да не е свързано с никакви специфични обредни практики, той често се радва на почит и на него кръщават крайселски манастирчета. Покланят му се като покровител на пътниците и на изпадналите в беда по път, а също и като лечител.

Обект на поклонничество е **Света Богородица**. Най-тачен е празникът Голяма Богородица, което е битуващото название на християнския Успение Богородично. На 28 август на Божията майка се покланят най-вече жените в родилна възраст, т.к. тя се счита за покровителка на майчинството и раждането.

Други почитани светии в Странджа са **Свети Иван, Света Петка, Света Варвара и Свети Сава**, както и конниците – **светии Георги и Димитър**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

1. Стопанисването да се извършва съобразно режимите на обектите на недвижимото културно наследство (паметници на културата), определени в техните заповеди, когато има такива.

2. Препоръчително е в горите, определени като ВКС 6 да не се провеждат стопански мероприятия с изключения на сечи за отстраняване на опасни за безопасността на хората дървета.

3. Ако все пак се вземе решение за провеждане на лесовъдски мероприятия същите се съгласуват с представители на местните общности и експерти (културолози, историци, експерти по туризма и др.) за да се определят и запазят ключовите естетически характеристики на гората. Не се планират и провеждат мероприятия, водещи до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС. Да не се извършват сечи (напр. голи сечи, краткосрочно- постепени сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност), които биха намалили естетическия облик на гората в близост до важните за културата, традициите и туризма места. **Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората чрез запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета и др.).**

4. През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.



ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

1. Да се извършва проверка дали ГВКС запазва критична значимост съгласно определението за ВКС 6 през пет годишен период (консултации с представители на местните общности и експерти (културолози, историци, екперти по туризма и др.).
2. Ежегодно да се извършва контрол по спазването на режимите на обектите на недвижимото културно наследство (паметници на културата), определени в техните заповеди.
3. Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в горскостопанските планове и съобразени с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.
4. Препоръчително е мониторингът да включва и документална проверка и снимков материал.